

Ankara, 12 Nisan 2000

Sayın **Cumhur ERSÜMER**
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
A n k a r a

Muhterem Bakanımız,

1. Aşağıda imzâları bulunan bizler, Zât-ı Âlî'nizin danışmanı ve Nükleer Santral Projesi Koordinatörü Prof.Dr. Ahmet Bayülken ve hâlen TEAŞ Genel Müdürü danışmanı olan Prof.Dr. Ahmet Yüksel Özemre, son 6 (altı) Hükûmet'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanları'na hizmet vermiş; Akkuyu Nükleer Santral Projesi İhâle Şartnâmesi'nin (*sonradan TEAŞ üst yönetimi tarafından bozulan santralin üst enerji sınırı hâriç*) bugünkü şeklini rahmetli Prof.Dr.h.c. Nejat Aybers ile birlikte hazırlamış; ve en son versiyonunu Eylül 1999'da takdim etmiş olduğumuz **Gizli** kayıtlı "**Akkuyu Nükleer Santral İhâlesi Değerlendirme Komisyonları**" Raporlarını, ve **Muhâlefet Şerhlerini DEĞERLENDİRME RAPORU**nu hazırlayıp Zât-ı Âlî'nize ve TEAŞ Genel Müdürü'ne takdîm etmiş bulunuyoruz.

2. Söz konusu Raporumuz'da, Akkuyu Nükleer Santrali İhâlesine katılmış olan 3 firmanın takdîm etmiş oldukları **elli kusur klâsörün tümünü gözden geçirdikten sonra:**

A) Tekliflerin İhâle Şartnâmesi'ne ne dereceye kadar uymakta olduklarını ortaya koymuş, ve

B) Nükleer Santraller Dairesi'nde yapılan değerlendirmelerin: 1) ne dereceye kadar objektif ve 2) İhâle Şartnâmesi'nin vaz etmiş olduğu prensiplere ne dereceye kadar uygun olup olmadıklarını teşhis ve tesbit etmiş bulunuyoruz.

İhâlenin değerlendirmesinde, nükleer mühendislik konusunda toplam 73 yıllık bir bilgi, görgü ve deneyimi temsil eden ikimiz bu meseleye: 1) **hissî olarak değil**, 2) tamâmen objektif ve bilimsel bir biçimde yaklaşmış; ve 3) **değerlendirmemizin mihenk taşı olarak da yalnızca tekliflerin İhâle Şartnâmesi'ne uyumlarını esas almış bulunmaktayız.**

3. Bu incelemelerimiz esnâsında:

- I. Teknik değerlendirmede yardımcı olsun diye tutulmuş olan Em-presarios Agrupados danışman firmasının (EA'nın) açıkça NPI firmasını empoze etmeğe çalıştığını,
- II. Gerek TEAŞ üst yönetiminin, gerekse değerlendirme kurullarında yeni istihdam edilen elemanların: A) kritik düşünceden yoksun olduklarını, B) bundan dolayı sorumluluk yüklenecek olgunlukları bulunmadığını, ve C) bu acemiliklerini örtebilmek için de çâreyi kayıtsız şartsız EA'ya teslimiyette bulduklarını,
- III. NPI'in teklifi söz konusu olduğunda:
 - 1) 12 kredi niyet mektubundan on tanesinin Eximbank te'yidinin bulunmadığını; yâni **İhâle Şartnâmesi'nin olmazsa olmaz bir şart olarak derpiş ettiği**, teklifle birlikte takdîm edilmiş olması gereken %100 lük kredi paketinin temsil ettiği meblâğın yaklaşık %90'ının mevcûd olmadığı,
 - 2) Bu santral tasarımının: A) tip, B) büyüklük ve C) fiziksel parametreler açısından Referans Santrali olarak takdîm edilmiş olan Neckarwest-

- heim-2¹ ile hiç bir alâkası olmayan yeni bir prototip tasarım olduğunu,
- 3) Bu tasarımın fizikman mevcûd olmadığını,
 - 4) Hattâ bu tasarımın tamamlanmış dahi olmadığını,
 - 5) Bu tasarımın Alman Lisans Otoritesi'nden lisans almamış olduğunu,
 - 6) Teklifin enterkonnekte şebeke ile de yedekleme açısından da uyumsuz olduğunu,
 - 7) İhâle Şartnâmesi'ni yüzlerce noktada ihlâl ettiğini,
 - 8) "Akkuyu Nükleer Santral İhâlesi" Anahtar teslimi bir ihâle olmasına rağmen NPI firmasının santralin yakıtını temin etmediğini ve bunun TEAŞ ile başka bir firma arasında halledilmesi gerektiğini ifâde etmiş olduğunu,
 - 9) NPI'in İhâle açılış fiyatını ucuz göstermek için nükleer santralin olmazsa olmaz bir sürü aksâmını opsiyon olarak göstermiş olduğunu ve bunların da İhâle Şartnâmesi gereği yüklenmesi gereken ama sarf-ı nazar etmek istediği diğer masraflarla birlikte (*kuruşlandırılabilirdiği kadarıyla*) **1.172.981.196,- ABD\$** tuttuğunu yâni NPI Konsorsiyumu'nun açılış fiyatı olarak verdiği 2.408.659.103,- ABD\$ tutarındaki fiktif fiyatın gerçeğinin aslında **3.653.640.199,- ABD\$** olduğunu,
 - 10) NPI'in teklifindeki net para akışının geçici olduğunu ve kesin durumu sözleşme müzâkerelerinde takdîm edeceğini beyân etmiş olduğunu ve bu yüzden de kesin olmayan net nakit akışı sebebiyle birim üretim mâliyeti hesabını yapmanın zâten mümkün olmadığını,
 - 11) NPI'in partönerlerinden Siemens'in Arjantin'de Atucha-2 nükleer santralini 19 yıldır, ve Brezilya'da da Angra-2 nükleer santralini 24 yıldır tamamlayamamış olmak bakımından kötü bir sicile sâhip bulunduğunu,

tesbit ettiğimiz gibi,

- IV.** Bizler, ayrıca, tekliflerin açıldığı 15 Ekim 1997 günü NPI'in müteber bir yabancı bankanın kontrgarantisine müstenid müteber bir türk bankasından alınmış bir geçici teminat mektubu takdîm etmemiş olmasına rağmen, NPI'in müteber bir geçici teminat mektubu vermiş olduğunu TEAŞ İhâle Komisyonunca ilân edilmiş, buna dayanarak NPI'in diğer teklif zarfları açılmış ve NPI'a diğer teklif sâhiplerinin aleyhine, **gizlice** 15 gün ek bir mühlet verilmiş olduğunu; ve kezâ, İhâle'nin öngördüğü gibi, kredi paketinin yetkili Eximbank'ların te'yidleriyle mücehhez olması gerekirken 12 banka niyet mektubundan meblâğ olarak önerilen Eximbank kaynaklı finansman mikdârının yaklaşık %90'ına yakın mikdârını temsil eden 10 (on) aded te'yid mektubunun bulunmadığının anlaşılmasına rağmen TEAŞ üst yönetiminin NPI firmasına ayrıcalıklar tanıyarak İhâle'nin adâletini ihlâl etmiş olduğunu da hem Danışman sıfatımızla yazdığımız yazılarda ve hem de sözü geçen 220 sayfalık raporumuzda tesbit ederek Zât-ı Âlî'nizin dikkatine takdîm etmiştik.

TEAŞ üst yönetiminin NPI firmasına tanıdığı bu ayrıcalıkların ve sanki bunlar hiç olmamış gibi fütursuzca hareket edilmiş olmanın hukûkî teriminin "Akkuyu Nükleer Santral İhâlesine Fesad Karıştırmak" olduğunu, emîn olunuz ki, pekçok kimse hem de haklı olarak düşünecektir. Bu husûsu bir kere daha Danışman ve konuya bihakkin vâkıf sâde vatandaşlar olarak bilgilerinize arz etmeyi: 1)

¹ Neckarwestheim-2 bir KONVOI tipi, NPI'in resmî teklifi olan tasarım ise EPR tipidir.

mânevî bir borç
ve 2) bilhassa Ülkemiz menfaatleri yönünden de hayatî ve zarûrî bir görev olarak değerlendirmekteyiz.

4. Bütün bu incelemelerimizden sonra Rapor'umuzda yapmış olduğumuz değerlendirmede bizlerin: 1) NPI'nın teklifinin, pekçok yönlerden dürüst bir teklif değil, aksine Türkiye'nin aleyhine bir teklif olması ve İhâle Şartnâmesi'nin "**olmazsa olmaz!**" hükümlerinin yerine getirilmemiş olması dolayısıyla hiç dikkate alınmamasını önermiş olduğumuzu, ve 2) AECL ile Westinghouse'ın ciddî teklifler olmasına, ve ayrıca Westinghouse'ın %4 civârında zenginleştirilmiş yakıtının kullanıldıktan sonra bile hâlâ %1,2 oranında bir zenginleştirme ihtivâ etmesi dolayısıyla bunun gerekli fiziksel ve kimyasal işlemlerden sonra bir kere daha fakat bu sefer AECL'in teklifi olan CANDU 6'da kullanılabileceğine dikkati çekerek: **1) hem AECL'in ve hem de Westinghouse'ın seçilmesinin ve 2) derhâl sözleşme görüşmelerine dâvet edilmesinin isâbetli olacağını önermiş olduğumuzu** hatırlamanız gerekir.

Basın'dan öğrendiğimize göre, TEAŞ Yönetim Kurulu ise NPI'nın lehine almış olduğu kararı tam açıklayacağı sırada bu girişim Başbakan Yardımcısı sayın Hüsamettin Özkan'ın müdâhalesiyle şimdilik akim kalmış bulunmaktadır.

5. İşin en anlaşılmayan tarafı ise NPI'nın teklifinin Türkiye'nin aleyhine ve İhâle Şartnamesine uymayan bir teklif olduğunu bir tarafa bıraksanız bile: 1) Federal Almanya Başbakanı Gerhard Schröder'in Akkuyu Nükleer Santrali için Türkiye'ye hiç bir kredi vermeyeceklerini ve hiç bir yardımda bulunmayacaklarını defaatle Reuter Ajansı aracılığıyla beyân etmesi ne, 2) Schröder'in beyânının bizim televizyon kanallarımızda ve Basın'da da yansımına rağmen ve 3) bu husus hem Zât-ı Âlî'nizin ve hem de TEAŞ Genel Müdürü'nün dikkatine yazılı ve müdellel olarak tarafımızdan takdîm edilmiş olmasına rağmen: A) TEAŞ'ın üst yönetiminin hâlâ ısrarla NPI'a Akkuyu Nükleer Santral İhâlesi'ni kazandırmak için çok özel bir gayret sarfetmesindeki motivasyonu da, 2) Enerji Bakanlığı'nın sanki bütün kontrol ve müdâhale yetkisinden vaz geçmişçesine olaya seyirci kalmasındaki hikmeti de anlayamamanın üzüntüsü içinde olduğumuza itimat buyurmanızı istirham ederiz.

6. Biri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı diğeri de TEAŞ tarafından yıllardır istihdam edilen, Nükleer Mühendislik konusunda ülkenin en deneyimli iki Nükleer Mühendis uzmanının son iki yılda istihdam edildikleri makamlara takdîm etmiş oldukları toplam 100 kadar rapordaki ve de özellikle kendilerinden bililtizam talep edilmiş olan "**Akkuyu Nükleer Santral İhâlesi Değerlendirme Komisyonları" Raporlarını, ve Muhâlefet Şerhlerini DEĞERLENDİRME RAPORU**ndaki ikazlarından hiç birinin bu makamlar tarafından dikkate alınmamış olması, Zât-ı Âlî'nize de biraz tuhaf gelmiyor mu acaba Muhterem Bakanımız?

7. Bu arada bizim raporumuz **gizliliğine rağmen** TEAŞ Genel Müdürü tarafından Nükleer Santraller Dairesi'ndeki bazı elemanlara verilmiş bulunmaktadır. Öğrenebildiğimiz kadarıyla henüz daha Basın'a düşmemiş olan raporumuz bazı firmalara ve bazı şahıslara da bu yolla ulaşmış bulunmaktadır. İnternet ortamında Nükleer Santraller Dairesi'nin bazı elemanları da, sanki bu Raporumuz kendilerinin hayat damarını kesmiş gibi, bizlere bu yüzden alenen hakâret ve tehditler yağdırmaktadır.

Bu hakâret ve tehditlerin sebebini idrâk edememek de bizleri mütessir etmektedir. Bunlar: 1) hem TEAŞ Genel Müdürü'nün ve 2) hem de Zât-ı Âlî'nizin dikkatine tarafımızdan takdîm edilmişti. Ama ne yazık ki bu fiillere karşı bugüne kadar herhangi bir idarî ve hukukî incelemenin ve gerekli yaptırımların uygulanması cihetine gidilmemiş olduğunu ve dolayısıyla bu zevâtın tehdit ve küfürlerinde bir azalma görülmediğini hayretle ve esefle müşâhede ve tesbit etmiş bulunmaktayız.

8. Muhterem Bakanımız,

Gizli kayıtlı "**Akkuyu Nükleer Santral İhâlesi Değerlendirme Komisyonları**" **Raporlarını, ve Muhâlefet Şerhlerini DEĞERLENDİRME RAPORU** muz bizden resmen talep edilmiş ve: **1) Zât-ı Âlî'nize** ve (TEAŞ Genel Müdürü'nün talebi üzerine de altısı Yönetim Kurulu üyelerine ve biri de Gen.Müd.Yard. Budak Dilli için olmak üzere Prof.Dr. Ahmet Yüksel Özemre'nin 22 Eylül 1999 gün ve AYÖ/GM/NSİ-46 sayılı yazısı ile ve TEAŞ Genel Müdürü Muzaffer Selvi'nin, Prof. Özemre'nin ve Özel Kalem Müdür Yardımcısı Çiğdem Ödöl'ün imzâlarını hâvi 22.9.1999 tarihli bir Teslim Tutanağı karşılığında) **2) TEAŞ Genel Müdürü'ne** teslim edilmiştir.

Binâenaleyh bu Raporu hiç kimse keenlemeyekûn addedemez ve bu Rapor hiç bir çuvala da sığmaz.

Bu Rapor 26-27 Ağustos 1999 târihlerinde Prof.Dr. Ahmet Yüksel Özemre'nin TEAŞ Yönetim Kurulu huzurunda söz konusu raporun muhtevâsını takdîm eden konuşmasında NPI aleyhine bulguların ortaya konulması üzerine TEAŞ üst yönetimi tarafından hükûken yok sayılmıştır.

Ve bu Rapor bizzat TEAŞ Genel Müdürü Muzaffer Selvi tarafından, Rapor'un aslî muhataplarının dışındaki kimselere de dağıtılmış bulunmaktadır. Bunun sonucunda **Raporumuz'un gizlilik vasfının fiilen ortadan kaldırılmış olması dolayısıyla** bizler de ilmî hay-siyet ve vekârından ödün vermeyen bilim adamları olarak bu Raporumuz'un muhtevâsını:

- 1) Bütün Türkiye üniversitelerin ilgili bölümlerinde,**
- 2) İnternet ortamında,**
- 3) Gerekli diğer bütün karar mekanizmalarının nezdinde, ve**
- 4) Medya'da**

rahatlıkla tartışma hakkımızın doğmuş olduğuna inanıyor ve, her zaman şahidi olduğumuz engin hoşgörünüze sığınarak, Zât-ı Âlî'nizin Akkuyu Nükleer Santral İhâlesi'ni dirâyet ve selâbetle ikmâl ettirebilmeniz ümidi ve niyâzıyla hürmet ve muhabbetlerimizi te'yid ediyoruz, Efendim.

Prof.Dr. Ahmet BAYÜLKEN

Prof.Dr. Ahmet Yüksel ÖZEMRE